

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА

Младеновац

Стојана Новаковић 2 ,011/8231-331,8233-417

e-mail: pss.kosmaj@eunet.rs

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Сектор за рурални развој

www.psss.rs

Садржај:

**Сетва стрних жита у производној
2013/2014. години**

(Виолета Величковић дипл.инг.)

Xanthomonas fragariae-угласта лисна пегавост јагоде

(Михаиловић Тамара дипл.инг.)

**Предности задруге као облика
удруживања пољопривредника**

(Мијатовић Бојан дипл.инг.)

Задругарство у европским земљама

(Радовановић Бранислав дипл.инг.)

**Подстицаји за очување животињских
генетичких ресурса**

(Перић Предраг дипл.инг.)

---

8. октобар 2013. године, тираж 300 примерака

СЕТВА СТРИХ ЖИТА У ПРОИЗВОДНОЈ 2013/2014. години

На прагу смо сетве озимих стрних жита у производној 2013/2014. години.

Треба избегавати сетву стрних жита на истим парцелама. Код нас се најчешће сетва стрних жита обавља после бербе кукуруза.

Посебну пажњу треба посветити оптималном року сетве, склопу, односно густини сетве, количини и примени минералних ђубрива.

Пресудан чинилац приноса јесте рок сетве. Правовремена сетва омогућава биљкама дужи период бокорења, боље укореневање и дубље продирање кореновог система што омогућава нормалну дужину вегетације, и боље презимљавање биљака. Оптимални рок сетве пшенице у нашим условима потиче од 05. октобра, и то све до 30. октобра. Код озимог јечма, оптимални рок креће од 30. септембра до 15. октобра.

Најбољи предусеви за производњу стрних жита су они који рано напуштају њиве и ослобађају површине за обраду и припрему. У случајевима када сетва касни, треба сејати сорте које су толерантније на рок сетве (Европа-90, Невесињка).

Припрема земљишта мора бити квалитетна, и покривач семена у слоју од 5-8 цм мрвичасто – зрнасте структуре.

Сетва и њен квалитет су битни елементи сваке успешне производње стрних жита. Квалитет сетве зависи од више елемената: сетвене норме, прецизности сејалице, праве дубине и др. Дубина треба да је око 4 – 5 цм.

Количина семена зависи од сорте, крупноће зрна, масе, клијавости и чистоће семена. Корекција, односно повећање количине семена, потребно је и ако је припрема неквалитетна и ако се касни са сетвом. Најчешће код нас је то количина семена од 240 – 300 кг/ха пшенице (домаће сорте).

И поред квалитетне обраде, предсетвене припреме и сетве, без минералних ђубрива нема високих стабилних приноса. Агрохемијска анализа је основа за препоруку ђубрива. Пшеница може без калијума ако га у земљишту има изнад 15 милиграма на 100 грама. Јечам међутим не може. Треба употрбљавати НПК ђубрива с наглашеним фосфором, јер га на основу агрохемијских анализа на нашем терену има јако мало. Остатак хранива, односно азота, уноси се путем прихране пшенице.

Сорте пшенице које препоручујемо за сетву 2013/2014. год. су: Победа, Европа-90, Љиљана, НС-40, Круна, Визија, и др.

За сетву јечма у сезони 2013/14. год., препоручујемо сорте које су се најбоље показале у нашим огледима и то: НС-525, НС-565 (2-редни), Јагодинац, Гранд и Рекорд, од 6-редних Атлас и Нониус а од тритикалеа : Фаворит и Огањ.

Величковић Виолета диплинг.

XANTHOMONAS FRAGARIAE-УГЛАСТА ЛИСНА ПЕГАВОСТ ЈАГОДЕ

Спада у карантинске штетне организме. Симптоми се могу уочити током целог вегетативног циклуса биљке (најпогодније април-мај за јагоду у приносу и септембар-октобар за матичне засаде).

На доњој страни лишћа патоген изазива појаву воденастих лезија које се временом шире и спајају, формирајући угаоне пеге уоквирене ситним лисним нервима. Најосетљивије лишће је старости од друге недеље до другог месеца. Старије и млађе лишће је резистентно на патогена. Уколико је влажност висока, на доњој страни листа се формирају жућкасте капи бактеријског ексудата. Спајањем пеге настају веће некротичне површине и лисна плоча се цепа и пропада.

Главни извори заразе су заражени живићи који се користе као материјал за умножавање. Бактерија продире у ткиво преко стома и повреда са доње стране листа. Бактерија се шири кишним капима, ветром, а ширење се поспешује и обрадом земљишта. На веће удаљености бактерија се преноси путем зараженог садног материјала. Врло је отпорна на сушу, може дуго да преживи на зараженом лишћу.

Највећа штета коју може бактерија да проузрокује је сушење листова које индиректно може да буде одговорно за производњу плодова лошијег квалитета. Уколико је напад јачи, може доћи до пропадања засада. Препарати на бази бакра су доста ефикасни у сузбијању пегавости. Препоручују се два третмана у првој фази вегетативног развоја, након чишћења биљака од заосталих старих листова. Интервал између два третмана треба да буде 10-15 дана. С обзиром да се бактерија преноси садним материјалом, основно је да се живићи производе на пољима на којима се обавља пажљива контрола и да се они подвргну лабораторијским анализама. Такође треба водити рачуна о плодореду.

Михаиловић Тамара дипл. инг.

ПРЕДНОСТИ ЗАДРУГЕ КАО ОБЛИКА УДРУЖИВАЊА ПОЉОПРИВРЕДНИКА

Земљорадничке задруге су више од 150 године биле основни облик удруживања ситних породичних пољопривредних газдинстава у Србији и чиниле су окосницу развоја пољопривреде. Заузимају највећи број (око 60%) од свих облика задруга у нашој земљи, мада се и њихов број из године у годину смањује. Данас је у Србији регистровано око 1400 земљорадничких задруга, од чега је само мали број активан.

Обзиром на велику уситњеност поседа, више од 600.000 газдинстава има мање од пет хектара земљишта и на то да већи део пољопривредне производње на овим газдинствима одлази за сопствену потрошњу, удруживање у задруге омогућило би им повећање конкурентности и економских резултата.

Појединачним деловањем мали пољопривредници често су преситни субјекти да би могли равноправно и успешно учествовати на тржишту. Мала пољопривредна газдинства имају мале капацитете производње и нису интересантни на тржишту. Међутим, ако се производи продају преко задруга, тако мала газдинства постају значајнији тржишни субјект.

Поред тога, мала газдинства уз свакодневни посао који обављају, не могу успешно и повољно набављати репроматеријал, прерађивати и продавати производе, водити књиговодство и обављати друге попутне послове. Уколико су удружени у задругу, онда сваки појединачно не би морао плаћати књиговодствене услуге, већ задруга може да води књиге за све. Набавка репроматеријала преко задруга је повољнија, него у случају појединачне набавке. Задруга набавља за све на велико и пуно повољније, а постоји и могућност плаћања репроматеријала на одложено или путем готових производа.

Преко задруга постоји и могућност повољније набавке средстава за рад, односно машина и опреме. Уместо да сваки задругар сам инвестира у скупе машине и опрему, инвестираће се у заједничке који ће бити власништво задруге, а у служби свих задругара према потреби.

Задруга је и изванредно средство за борбу против „сиве економије“. Особа која је задругар, преко задруге сасвим легално продаје своје производе или пружа услуге, а да притом није запослена у задрузи.

Задругу је потребно да оснују пре свега ситни пољопривредни произвођачи јер ће само преко задруге (удружени) моћи да равноправно са великим произвођачима послују на тржишту. Преко задруге ће набављати повољније семе, гориво, средства за заштиту. Задруга ће задругару омогућити стицање додатних савремених сазнања, пружити помоћ у вођењу књига. За то време задругар може радити на свом имању.

Међусобни односи задругара и задруге детаљно су утврђени правилима задруге. Сви чланови задруге чине Скупштину задруге са једнаким правом гласа у пословању и доношењу одлука задруге.

Како расподелити добит задругарима?

На основу постојећих Закона о Задругама " Задруга је облик организовања физичких лица у којој они, пословањем на задружним принципима добровољности и солидарности, демократичности, економског учешћа, једнаког права управљања, самосталности, задружног образовања и међузадружне сарадње остварују своје економске, социјалне и културне интересе".

Из овога се види јасна слика учешћа појединих задругара у оснивачком улогу задруге и удела задругара у расподели добити, а на основу пословања тог задругара са задругом.

Извор: Здрава србија-Саша Бугарчић

Мијатовић Бојан, дипл.инг.

ЗАДРУГАРСТВО У ЕВРОПСКИМ ЗЕМЉАМА

Задругарство у земљама развијеног дела Европе функционише на другим основама него што је то случај код нас. Наиме, чланови задруге су фармери који су удружили целокупну своју имовину и ставили је на располагање задрузи.

Ту имовину чине:

- обрадиво пољопривредно земљиште,
- механизација и опрема,
- објекти за смештај стоке,
- складишта,
- хангари,
- транспортна средства и др.

Број овако удружених задругара може бити ограничен или пак неограничен у зависности од интереса чланова задруге. Пошто су удружили своју имовину, како покретну тако и непокретну заинтересовани су да задруга послује профитабилно.

Из тог разлога, у самом уговору који су потписали приликом приступања оваквој задрузи, дефинисали су све делове уговора до детаља како би заштитили своја права али и прихватили обавезе дефинисане горе наведеним уговором.

Чланови задруге на својим скупштинама бирају и разрешавају менаџмент, односно директора, управни одбор и друга тела у зависности од потребе.

Пословне одлуке доноси менаџмент задруге у договору са члановима задруге на скупштинама које се одржавају у одређеним временским интервалима.

Овакав вид задругарства има оправдање јер у јакој конкуренцији која влада на тржишту неопходан је ради опстанка саме задруге. На овај начин постају озбиљан привредни субјект који има шансу да успешно послује, шири се и увећава зараду.

Зарада остварена на овај начин дели се члановима задруге по уговору склопљеном приликом приступања истој. Такође, менаџменту се исплаћују месечне зараде.

Висина акумулације која се оствари пословањем задруге усмерава се на нове послове и нова тржишта или се пак депонује у пословним банкама.

Ради ојачавања конкурентности, неке задруге се удружују са другим задругама или другим привредним субјектима односно трговинским ланцима, прерађивачима ради већег профита.

У неким земљама већи број задруга су се удружиле по хоризонтали (баве се истом делатношћу) или по вертикали (са онима који се баве другим делатностима) и тако чине велике конкурентне системе који контролишу већи део тржишта.

Такви системи најчешће имају примарну производњу, прераду, транспорт, малопродају и велепродају.

У оваквим фирмама насталим удруживањем задруга зарађује се велики новац који служи за исплату дивиденде, месечне зараде, а исто тако и за нове инвестиције.

Радовановић Бранислав дипл.инг.

ПОДСТИЦАЈИ ЗА ОЧУВАЊЕ ЖИВОТИЊСКИХ ГЕНЕТИЧКИХ РЕСУРСА

Животињски генетички ресурси су врсте и расе, односно сојеви: подолско говече, буша, домаћи биво, домаћи брдски коњ, нониус, балкански магарац, мангулица (црни, бели и црвени сој), моравка, ресавка, праменка (пиротска, кривовирска, бардока, липска, влашко витороба и каракачанска), чоканска цигаја, балканска коза, живина- сомборска капорка, банатски голошијан и сврљишки кокош.

Подстицаји обухватају подршку програму који се односи на одрживи рурални развој у циљу унапређења заштите животне средине и очувања аутохтоних раса домаћих животиња и то, програму мера за очување животињских генетичких ресурса.

Подстицаји се дају за следеће врсте и расе аутохтоних домаћих животиња:

1. подолско говече и буша (бикови и краве преко 2 године старости);
2. подолско говече и буша (сва грла од 6 месеци до 2 године старости);
3. домаћи биво (бикови биволи и биволице преко 2 године старости);
4. домаћи биво (сва грла од 6 месеци до 2 године старости);
5. домаћи-брдски коњ и нониус (сва грла старија од 6 месеци);
6. балкански магарац (сва грла старија од 12 месеци);
7. мангулица, моравка и ресавка (приплодни нерастови и крмаче);
8. овце расе/соја праменка (пиротска, кривовирска, бардока, липска влашко витороба, каракачанска) и чоканска цигаја (сва грла старија од 12 месеци);
9. балканска коза (сва грла старија од 12 месеци);
10. живина-сомборска капорка, банатски голошијан и сврљишка кокош (кокице и петлови)

Право на подстицаје има физичко лице- носилац комерцијалног породичног пољопривредног газдинства, правно лице и предузетник под условом да су уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, у складу са законом којим се уређује пољопривреда и налазе се у активном статусу и ако су уписана у Регистар аутохтоних раса домаћих животиња у складу са законом којим се уређује сточарство. Ова лица право на подстицаје остварују ако су власници животиња за које су поднели захтев или је власник животиња члан породичног пољопривредног газдинства.

Подстицаји се остварују по грлу, односно јединки и то за све врсте и расе животињских генетичких ресурса.

Захтев за остваривање подстицаја се подноси Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде- Управи за аграрна плаћања до 15 октобра текуће године и то на Обрасцу- Захтев за подстицајна средства за очување животињских генетичких ресурса за ___ годину.

Уз захтев прилаже се следећа документација:

1. записник о одржаној селекцијској смотри, оверен од стране основне, регионалне и главне одгајивачке организације;
2. за правна лица и предузетнике:
  - фотокопија картона депонованих потписа (ОП-образац),
  - фотокопија решења о регистрацији Агенције за привредне регистре.

Приликом провере испуњености прописаних услова за остваривање права на подстицаје, спроводи се контрола на терену од стране надлежног инспектора који сачињава записник о извршеном прегледу и доставља га Управи.

Након утврђивања испињености прописаних услова за остваривање права на подстицаје, Управа решењем утврђује право на коришћење подстицаја, износ подстицаја који се додељује кориснику подстицаја као и друге податке.

Корисник подстицаја има обавезу да чува и гаји животиње у текућој години за коју је примио подстицајна средсрва и то у складу са законом којим се уређује сточарство.

Максимални износ подстицаја по кориснику је 1.000.000 динара.

Максимални износи подстицаја по врсти подстицаја:

1. подолско говече и буша (бикови и краве преко 2 године старости);	30.000,00 дин.
2. подолско говече и буша (сва грла од 6 месеци до 2 године старости);	15.000,00 дин.
3. домаћи биво (бикови биволи и биволице преко 2 године старости);	30.000,00 дин.
4. домаћи биво (сва грла од 6 месеци до 2 године старости);	15.000,00 дин.
5. домаћи-брдски коњ и нониус (сва грла старија од 6 месеци);	30.000,00 дин.
6. балкански магарац (сва грла старија од 12 месеци);	10.000,00 дин.
7. мангулица (црни, бели и црвени сој), моравка и ресавка (сви приплодни нерастови и крмаче)	6.000,00 дин.
8. овце расе/соја праменка (пиротска, кривовирска, Бардока, липска, влашко виторога и каракачанска) и Чоканска цигаја (сва грла старија од 12 месеци)	3.000,00 дин.
9. балканска коза (сва грла старија од 12 месеци)	3.000,00 дин.
10. живина-сомборска капорка, банатски голошијан и сврљишка кокош (кокице и петлови)	

Перић Предраг дипл.инг